CSS-EU

CHANGE SHAPING SCHOOLS

WP6 O6.1 Mogućnosti za širenje SIE

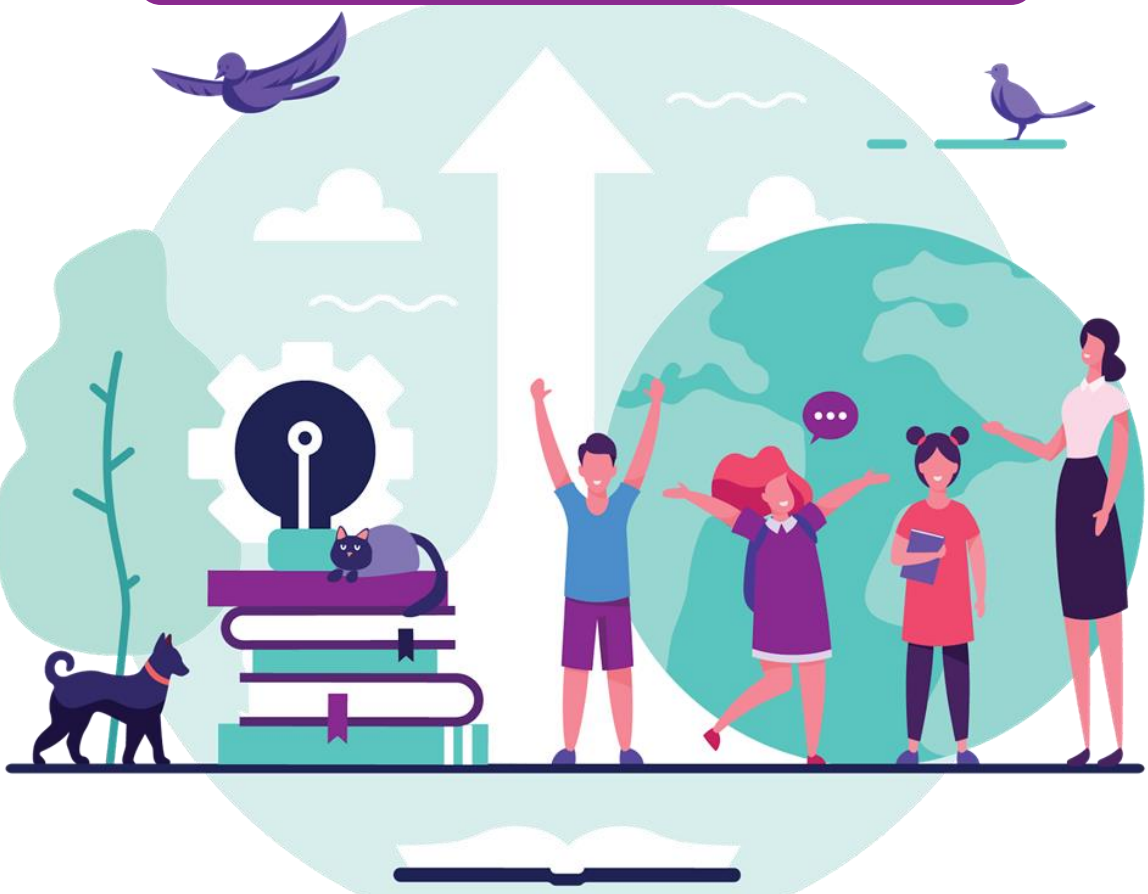

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Ovaj projekat je finansiran uz podršku Evropske komisije. Ova publikacija odražava stavove samo autora i Komisija se ne može smatrati odgovornom za bilo kakvu upotrebu informacija sadržanih u njoj.Broj projekta: 621466-EPP-1-2020-1-EL-EPPKA3-IPI-SOC-IN

Sadržaj

Uvod **3**
Pozadina **4**
Mogućnosti za širenje **5**
Nacionalni kontekst **7**
Srbija 7
Hrvatska 9
Kipar 12
Rumunija 13
Zaključci **16**

Uvod

Cilj ovog izveštaja je da definiše i predstavi potencijalne puteve povećanja za širu primenu SIE u obrazovnim sistemima zemalja učesnica, kao i na transnacionalnom nivou gde su identifikovana univerzalna rešenja.

Obrazovanje za društvene inovacije (SIE) je model koji „uvodi proces kolektivnog i kolaborativnog učenja za osnaživanje i društveno/političku aktivaciju učenika kako bi pokrenuli pozitivne društvene promene. Kroz ovaj proces, učenici razvijaju skup društvenih i građanskih kompetencija koje im omogućavaju da: (i) identifikuju mogućnosti za stvaranje društvene vrednosti, (ii) formiraju saradnju i izgrade društvene odnose i (iii) preduzmu inovativne akcije za demokratskije i održivije društva“. Dugoročna vizija SIE je da transformiše škole tako da one preuzmu jaču ulogu u svom okruženju kao središta zajednice koja promovišu osnaživanje građana kroz kolektivne odnose i kompetencije SI.

Prvi put uspostavljen i pilotiran 2017. godine u okviru projekta H2020 NEMESIS, SIE model je uspešno implementiran u preko 40 škola širom Evrope do 2020. godine, utičući na 200 nastavnika i 4000 učenika. Nadovezujući se na iskustva svog prethodnika, ChangeShaping Schools (CSS-EU) nastavile su da povećavaju model u različitim zemljama EU, odnosno Hrvatskoj, Kipru, Rumuniji i Srbiji. U periodu od 2021. do 2023. godine, pilot je sproveden u više od 30 osnovnih i srednjih škola, transformišući obrazovno iskustvo preko 1400 učenika.

Kako se projekat bliži kraju, želimo da predstavimo potencijalne puteve za uključivanje SIE modela u škole na širem nivou, sa posebnim fokusom na zemlje koje su učestvovale u pilot projektu. Ovi putevi širenja prvenstveno podrazumevaju napore nastavnika i edukatora, ali su takođe upućeni svim zagovornicima SIE koji prepoznaju potencijal ovog modela i žele da doprinesu njegovom daljem širenju.

Pozadina

Zaključci predstavljeni u ovom izveštaju prvenstveno su zasnovani na povratnim informacijama prikupljenim tokom 10 događaja unapređenja održanih u 6 zemalja i završne projektne konferencije održane na Kipru. Iskustva pilot implementacije i uvid iz intervjua i sastanaka sa edukatorima i kreatorima politike takođe su uzeti u obzir.

Dva događaja povećanja nivoa po zemlji održana su na Kipru, u Rumuniji, Hrvatskoj i Srbiji gde se model SIE po prvi put povećava. Partneri iz Velike Britanije i Grčke, gde je SIE prvi put pilotiran u školama od 2018. do 2020. tokom NEMESIS-a, održali su po jedan događaj. Događaji za podizanje nivoa su prvenstveno organizovani sa ciljem podizanja svesti o modelu SIE, razmene informacija o aktuelnim praksama i prikupljanja povratnih informacija od učesnika u vezi sa postojećim mogućnostima za povećanje SIE modela u različitim kontekstima. Događaji su uključili različite zainteresovane strane u vezi sa obrazovnim sistemom, uključujući kreatore politike, nastavnike, stručnjake za obrazovanje, organizacije za obuku nastavnika, studente i udruženja roditelja. Sve u svemu, projekat i model SIE su generalno naišli na entuzijazam, odobravanje i pozitivne reakcije. Povratne informacije su bile u velikoj meri ohrabrujuće, ukazujući na činjenicu da su SIE i njeni principi veoma relevantni i viđeni kao potencijalni vredan doprinos trenutnom obrazovnom sistemu(ima). Drugo, učesnici su pohvalili pristup obrazovanju koji je usredsređen na studente. Konstatovano je da promene moraju početi od učenika i da podsticanje zajedničkog stvaranja, delovanja i studentske inicijative ima veliki potencijal da vremenom rezultira pozitivnim društvenim promenama. U vezi s tim, pomenuto je da postojeći obrazovni sistemi u raznim zemljama trenutno nisu dizajnirani da budu usredsređeni na studente i da bi preduzetnička akcija i samoinicijativnost mogli biti više podržani. Druga tema koja se pojavila je važnost obuke nastavnika o temama društvenih inovacija, SDG-a i preduzetničkih veština. Smatra se da je kontinuirano stručno usavršavanje ključno u pripremi nastavnika i vaspitača da u potpunosti podrže učenike u kreiranju transformativne društvene akcije.

Završna konferencija o međunarodnoj politici održana je u Nikoziji, na Kipru, oktobra 2023. godine, sa ciljem širenja rezultata projekta i naučenih lekcija, maksimiziranja potencijala projekta i njegovog širenja. Domaćin Centra za društvene inovacije (CSI) i uz podršku Kiparskog pedagoškog instituta, događaj je bio namenjen kreatorima međunarodnih politika, stručnjacima za obrazovanje, akademskoj zajednici i pružaocima neformalnog obrazovanja. Takođe je okupio sve partnere CSS-EU projekta, kao i nastavnike koji su implementirali SIE pilot u osnovnim i srednjim školama. Događaj je uključivao dve panel diskusije sa panelistima i moderatorima koji

predstavljaju akademske i obrazovne institucije, pružaoce učenja, javne vlasti i organizacije civilnog društva u oblasti obrazovanja.

Konačno, sastanci sa kreatorima politike i zainteresovanim stranama u obrazovanju organizovani su u šest zemalja koje učestvuju u projektu, na kojima se razgovaralo o prazninama u politici i praksi potrebnim za implementaciju SIE u nacionalni nastavni plan i program ili na drugi način inkorporaciju u nastavnu praksu. Dok je uvid stečen sa ovih sastanaka uglavnom poslužio kao osnova za još jedan rezultat ovog projekta (6.2 Preporuke za politiku), intervjuisani nastavnici su izneli određene tačke i ideje za koje smo utvrdili da su validne u kontekstu širenja i stoga su uključene u ovaj izveštaj takođe.

Ključne tačke i zaključci koji se odnose na skaliranje SIE predstavljeni su na osnovu pojedinačne zemlje, s obzirom na razlike u obrazovnim sistemima i zakonskim okvirima, kao i na različite potrebe i mogućnosti u nacionalnim kontekstima. Na osnovu povratnih informacija prikupljenih na događajima povećanja nivoa, kao i pilot implementacije, svaki od ovih odeljaka će uključivati kratak pregled iskustava nastavnika i skup mogućih puteva za skaliranje. Skup zajedničkih tačaka koje su iznete u svim zemljama biće uključeni na kraju ovog izveštaja.
The conclusions presented in this report are primarily based on the feedback gathered during the 10 upscaling events held in 6 countries and the final project conference held in Cyprus. Pilot implementation experiences and insight from interviews and meetings with educators and policy makers were also taken into account.

Two upscaling events per country were held in Cyprus, Romania, Croatia and Serbia where the SIE model is being scaled up for the first time. Partners from the UK and Greece, where SIE was first piloted in schools from 2018 to 2020 during NEMESIS, held one event each. Upscaling events were primarily organised with the aim to raise awareness of the SIE model, exchange information about current practices and collect feedback from participants regarding the existing opportunities to scale up the SIE model in different contexts. The events engaged various stakeholders related to the education system, including policy makers, teachers, education experts, teacher training organisations, university students and parent associations. Overall, the project and the SIE model were generally met with enthusiasm, approval and positive reactions. Feedback was overwhelmingly encouraging, pointing to the fact that SIE and its principles are highly relevant and seen as a potential valuable contribution to the current education system(s). Secondly, participants praised the student-centric approach to education. It was stated that change needs to start with students and that encouraging co-creation, proaction and student initiative has great potential to result in positive social changes in time. On this note, it was mentioned that existing education systems in various countries are currently not designed to be student-centred and that entrepreneurial action and self-initiative could be

Mogućnosti za širenje

Kao što je ranije navedeno, model SIE je pilotiran u brojnim školama u Srbiji, Rumuniji, Kipru i Hrvatskoj sa generalno uspešnim rezultatima. Na osnovu iskustava pilotiranja i karakteristika samog modela, identifikovano je nekoliko prednosti SIE koje ga čine pogodnim za dalje skaliranje.

SIE se bavi relevantnim potrebama učenika i društva u celini. Model olakšava sticanje i razvoj veština, podržava uključivanje u obrazovni sistem dajući svakom učesniku glas, i neguje emocionalno i kognitivno angažovanje, pomažući da se učenicima uliva samopouzdanje. U širem smislu, SIE podstiče građanski angažman i ima za cilj da inspiriše mlade da preduzmu društveno-političku akciju ka demokratskim i održivim društvima, što na kraju dovodi do pozitivnih društvenih promena. Ove karakteristike odražavaju univerzalnu društvenu relevantnost modela, pri čemu su neki od njegovih principa već prisutni u programima nacionalne politike u različitom stepenu.

SIE ima dobro definisanu strukturu. Model ima jasan okvir za implementaciju koji je lako razumeti i pratiti, sa materijalima spremnim za upotrebu koji se pružaju nastavnicima. CSS-EU je razvio sveobuhvatne resurse za obuku i utro put za buduću reviziju i usavršavanje aktivnosti učenja koje se mogu prilagoditi specifičnim kontekstima i obrazovnim potrebama. Novi programi obuke nastavnika mogu se razviti i ponuditi u okviru kontinuiranog profesionalnog razvoja (CPD) u pojedinačnim zemljama.

SIE je prilagodljiv za implementaciju u različitim kontekstima. Dok postojeće politike treba dalje unapređivati kako bi podržale integraciju SIE u obrazovne sisteme, model ne zahteva hitnu intervenciju na nivou politike. Postoji dovoljno prostora za inkorporaciju SIE u škole u okviru postojećih kurikularnih okvira koji ne bi zahtevali od nastavnika da značajno odstupe od svoje trenutne nastavne prakse, kao i mogućnosti van kurikuluma, npr. u vannastavnim aktivnostima ili klubovima koje vode studenti u koje se lako može ugraditi format zajedničkog stvaranja.

SIE ne zahteva značajna finansijska sredstva za implementaciju. Početni napori na skaliranju ne bi zahtevali velike iznose finansiranja niti bi implicirali javne budžete. Iako je nastavno osoblje u više zemalja istaklo da nedostatak finansiranja u školama otežava realizaciju nekih učeničkih projekata, npr. jer nisu mogli da priušte kupovinu određenih materijala ili opreme, ovaj izazov se može rešiti u manjem obimu. Strateško usvajanje SIE na nivou škole moglo bi da uključi izdvajanje dela njihovog godišnjeg budžeta za aktivnosti SIE, a angažovanje zajednice može se iskoristiti za prikupljanje sredstava za inicijative učenika. Projekti koje finansira EU takođe mogu podržati škole u ovom procesu.

SIE je podržan empirijskim dokazima. Tokom procesa pilotiranja u nekoliko evropskih zemalja, projektni partneri su pratili implementaciju, prikupljali povratne informacije i na kraju izvršili evaluaciju. Ovaj korpus informacija podržava efikasnost SIE i mogao bi poslužiti kao dokaz da se pokaže uticaj i relevantnost modela za menadžment škole ili obrazovne vlasti. Trebalo bi pratiti i buduće SIE inicijative kako bi se ovi nalazi učvrstili dodatnim podacima.

Kao što je ranije navedeno, model SIE je pilotiran u brojnim školama u Srbiji, Rumuniji, Kipru i Hrvatskoj sa generalno uspešnim rezultatima. Na osnovu iskustava pilotiranja i karakteristika samog modela, identifikovano je nekoliko prednosti SIE koje ga čine pogodnim za dalje skaliranje.

Nacionalni kontekst

Srbija

Nastavnici u Srbiji smatraju da se pomeranje ka SIE suočava sa otporom zbog uobičajenih percepcija obrazovanja isključivo kao učenja zasnovanog na činjenicama, pri čemu sve značajne promene zahtevaju kolektivne napore različitih zainteresovanih strana. U praktičnijem smislu, kada je u pitanju obuka i implementacija, oni veruju da glavna prepreka leži u stavovima nastavnika; neki nastavnici se osećaju nemotivisanim jer ne dobijaju podsticaje ili osećaju da postoji potencijalni rizik u učešću. Nastavnici su obično navodili velika opterećenja, nedostatak finansiranja i nedovoljnu podršku direktora kao neke od glavnih prepreka inovativnim praksama u nastavi.

Uprkos tome, postoji priznanje da obrazovni sistem treba da prihvati SIE. Neki nastavnici već uključuju multidisciplinarne aspekte, sarađujući između predmeta i primenjujući inovativne metodologije, iako su opisali da se suočavaju sa poteškoćama u koordinaciji učeničkih grupa i pronalaženju vremena u svojim rasporedima za takve aktivnosti.

Sledeće akcije su navedene kao sledeći koraci koji se mogu preduzeti da bi se SIE model u Srbiji proširio.

Razviti nove programe obuke nastavnika u SIE, na osnovu iskustava i dobrih praksi. Svaki napor da se SIE uključi u nastavnu praksu mora početi obukom nastavnika o metodologiji. Pravni okvir obrazovnog sistema u Srbiji podrazumeva politiku stalnog stručnog usavršavanja (CPD) prosvetnog osoblja koja predviđa da nastavnici moraju redovno da prisustvuju aktivnostima i događajima CPD. Iako nastavnici smatraju da okvir obuke nije uvek efikasan u praksi, oni prepoznaju potrebu za razvojem novih programa obuke u društvenim inovacijama i SIE kao preduslovu za skaliranje. Kao primer dobre prakse, CSS-EU partner KidHub je razvio kurs obuke pod nazivom Obrazovanje za društvene inovacije – Primena dizajnerskog maratona u PBL učenje, seminar akreditovan od strane Zavoda za unapređivanje vaspitanja i obrazovanja Srbije za period od tri školske godine. Ovo je prvi među preko 1000 kurseva za obuku nastavnika dostupnih u Srbiji koji se direktno bave društvenim inovacijama. Priča o uspehu sama po sebi, ovo se takođe može shvatiti kao prvi korak u formalizaciji SIE u obuci nastavnika. Može se razviti više seminara i kurseva u SIE kako bi se obučio veći broj nastavnika da pravilno implementiraju model u svojim časovima. Ovde se može navesti nekoliko tačaka:

- Jednom kada se akredituju, programi neformalnog obrazovanja u Srbiji se nude u periodu od tri godine i moraju da ih izvode nastavnici. Za buduće iteracije, programe obuke treba

redovno revidirati kako bi uključili nove lekcije naučene tokom implementacije. Ako kao polaznu tačku uzmemo seminar obuke koji je razvio KidHub, nastavnici koji već imaju iskustva sa programom mogli bi da nastave da pružaju vredan uvid, tako da bi sadržaj obuke bio poboljšan u budućnosti. Ovo bi osiguralo da je obuka ukorenjena u iskustvu iz stvarnog života i da je kontinuirano usklađena sa obrazovnim i društvenim potrebama koje se razvijaju.

- Sadržaj programa obuke treba da bude usklađen sa nacionalnim obrazovnim prioritetima kako bi se povećala njihova relevantnost, jer bi se time povećale šanse za dobijanje podrške direktora škola i lokalnih obrazovnih vlasti.

- Obuka treba da se održi početkom kalendarske godine, kako bi nastavnici imali vremena da razmisle o metodologiji, da je predstave u svojim školama i odluče kako da pristupe implementaciji na nivou škole od samog početka školske godine.

- Takođe su potrebni strateški napori da se promoviše postojeća obuka SIE kako bi se povećala njena vidljivost među velikim brojem kurseva koji su već dostupni u Srbiji.

- Centrima za obrazovanje nastavnika koji rade širom zemlje možete se obratiti i ponuditi seminar za obuku SIE. Oni bi mogli da deluju kao vredni promoteri programa i da šire materijale na širem području.

- Obezbedite nastavnicima gotove materijale za sprovođenje aktivnosti SIE. Projekat CSS-EU razvio je nastavne materijale uključujući priručnik za nastavnike, vodič za SIE i banku aktivnosti koje se mogu sprovoditi sa učenicima. Nastavnici srpskog jezika koji su pilotirali projekat pozitivno su ocenili ove materijale i dali neke predloge:

- Smernice za nastavnike treba revidirati i proširiti u saradnji sa onim nastavnicima koji su već primenili model i mogu prepoznati nedostatke u kojima se materijali mogu poboljšati.

- Mogu se razviti posebni planovi časova za uključivanje SIE u različite predmete.

Slično gore opisanim programima obuke, svi materijali za praktične aktivnosti implementacije treba da budu usklađeni sa specifičnim nacionalnim prioritetima i obrazovnim potrebama.

Primenite učenje zasnovano na projektima kao način da lako ugradite SIE na nivo škole. Usvajanje PBL pristupa omogućava nastavnicima da uvedu SIE u različite predmete u školama, omogućavajući im da vode više projekata u okviru nastavnog plana i programa.

Time bi se smanjio i obim administracije za nastavnike jer bi se aktivnosti odvijale u okviru redovne nastave, a ne kao dodatni rad.

Podsticati saradnju među nastavnicima u pojedinačnim školama ili u više škola. Da bi se model proširio i učinio održivijim, nastavnici koji su završili obuku za SIE trebalo bi da imaju zadatak da podele novostečeno znanje sa drugim nastavnicima u svojoj školi. Iako vredna sama po sebi, obuka se doživljava kao kratkoročna aktivnost, pri čemu nastavnici nemaju odgovarajuću podršku nakon što završe program obuke. Ovaj problem mogu da reše motivisani nastavnici koji bi mogli da preuzmu ulogu mentora, ohrabrujući svoje vršnjake koji u početku možda nisu bili zainteresovani. Saradnja među nastavnicima i uspostavljanje mentorskih programa u školama bi pomoglo uvođenju SIE na širem nivou i obezbedilo bi dugoročnu održivost.

Promovisati SIE među direktorima škola kako bi se obezbedila podrška SIE inicijativama. S obzirom da škole u Srbiji imaju izvesnu autonomiju u odlučivanju koje programe će sprovoditi, prioriteti obuke nastavnika i odabir projekata su tipično odluka menadžmenta škole. Širenje svijesti i razumijevanja prednosti SIE među direktorima škola moglo bi pomoći da se obuka SIE uspostavi kao prioritetna oblast, što zauzvrat može dovesti do strateškog uvođenja SIE u školske aktivnosti. Na primer, direktor može odlučiti da ugradi SIE u godišnje operativne planove svoje škole, birajući čitavu grupu najrelevantnijih nastavnika koji će proći obuku, podeliti utiske sa ostalim nastavnim osobljem, a zatim primeniti model tokom cele školske godine u različitim odeljenjima ili vannastavne aktivnosti. Ovo bi takođe uključivalo veći broj učenika kao rezultat, stvarajući prilike za prikupljanje više informacija i povratnih informacija o uticaju modela.

Uključite se u međusektorsku saradnju kako biste podržali napore za širenje. Zajedničko mišljenje je da su saradnja različitih aktera i kolektivni napori preduslov za ostvarivanje sistemskih promena u obrazovnom sistemu Srbije. Veliki akcenat je stavljen na podsticanje saradnje škola sa organizacijama civilnog društva u Srbiji, jer one uključuju nastavnike i učenike u svoje inicijative i izlažu ih inovativnim praksama.

Hrvatska

Mnogi nastavnici u Hrvatskoj izjavili su da već uključuju aspekte SIE usmjerene na učenike u svoju nastavu i podstiču njihov građanski angažman. Međutim, oni navode mnogo izazova, posebno

onih koji su povezani sa birokratijom, vremenskim ograničenjima, motivacijom učenika i odobrenjem školskog rukovodstva. Nastavnici takođe izražavaju zabrinutost zbog potencijalnog zanemarivanja glavnih predmeta zbog rada na projektu. Za rešavanje ovih izazova, podrška i ohrabrenje vršnjaka su istaknuti kao ključni u održavanju motivacije među nastavnicima uključenim u SIE projekte.

Nastavnici i kreatori politike složili su se oko važnosti usklađivanja obrazovnih prioriteta sa praktičnim potrebama (npr. tržište rada), osiguravajući da učenici steknu veštine kroz obrazovanje koje će ih pripremiti za budućnost.

Sljedeće radnje su navedene kao sljedeći koraci koji se mogu poduzeti kako bi se SIE model u Hrvatskoj proširio.

Ponudite praktične materijale za učenje usklađene sa temama nacionalnog nastavnog plana i programa. Nastavnici u Hrvatskoj istakli su materijale za učenje CSS-EU kao vrlo korisno sredstvo za početak uključivanja SIE u svoju nastavu bez prethodne opsežne obuke. Budući SIE promoteri se podstiču da dalje razvijaju ove materijale, vodeći računa da budu angažovani i prilagođeni specifičnim obrazovnim standardima zemlje. Nastavnici takođe naglašavaju da se mogu pripremiti različiti skupovi aktivnosti koji odgovaraju deci različitog uzrasta, npr. razlikuju 1. do 4. razred i 5. do 8. razred osnovne škole jer učenici imaju različite sposobnosti i nivoe veština. Obezbeđivanjem direktne veze sa nastavnim planom i programom i podržavanjem specifičnih tema ili veština koje se smatraju relevantnim u nacionalnom kontekstu, prosvetni radnici mogu lakše da integrišu SIE u svoje nastavne prakse, podstičući uticajniji i održiviji pristup društvenim inovacijama u okviru obrazovnog sistema.

Implementirajte SIE u međupredmetne teme ili druge odgovarajuće predmete. Integracija SIE u obrazovanje ne zahtijeva nužno velike promjene u cijeloj zemlji, jer se može uvesti u postojeće programe koji nastavnicima nude određenu fleksibilnost, kao što su međupredmetne teme u hrvatskom kurikulumu. Teme kao što su održivi razvoj, preduzetništvo i građansko obrazovanje su sve relevantnije, mogu se predavati kroz različite predmete, a njihovi nastavni planovi i programi podstiču učenje zasnovano na projektima. Ovo ih čini pogodnim prolazom za uvođenje SIE principa i metoda, što olakšava nastavnicima širom zemlje da neprimetno ugrade SIE u svoje planove časova. Pored toga, nastavnici su sugerisali da društvene inovacije mogu biti ugrađene u postojeće obavezne predmete koji su pogodniji za SIE, posebno one u oblasti humanističkih i društvenih nauka gde se principi SIE često implicitno podučavaju. Vannastavne aktivnosti predstavljaju još jedan put za implementaciju metodologije, posebno u onim slučajevima kada se predmeti aktivnosti mogu lako povezati sa temama relevantnim za SIE (npr. eko grupe, časopisi koje vode učenici i školski radovi, debatni klubovi itd.).

Uvesti obuku o društvenim inovacijama u visokom obrazovanju. Uticaj SIE može biti povećan ako se njegova obuka integriše u programe visokog obrazovanja i cjeloživotnog učenja. Naime, moduli obuke mogu se razviti kako bi se principi SI uneli u diplome obrazovanja nastavnika ili pedagoške kurseve na univerzitetima. Ovo se može još više proširiti i uvesti u druge stepene izvan obrazovanja nastavnika, i može se sprovoditi na nekoliko načina: kroz obavezne i izborne predmete, mikrokredite ili u obliku studentskih klubova koji mogu da vode društveno inovativne projekte. Nekoliko univerziteta u Hrvatskoj već je uvelo SI kao temu u svojim izbornim predmetima. Trenutno se koncept prvenstveno predaje u oblasti ekonomije i u vezi sa socijalnim preduzetništvom, ali služi kao primer da se SI može efikasno ugraditi u više nivoa formalnog obrazovanja. Ovaj pristup bi osigurao da budući edukatori i profesionalci budu upoznati sa principima SI pre nego što zakorači u svet rada, postavljajući osnovu za širi kulturni pomak ka društvenim inovacijama. Proširivanje dometa i uticaja SIE izvan osnovnih i srednjih škola pomoglo bi da se kultiviše kultura inovacija na različitim obrazovnim nivoima.

Podsticati saradnju nastavnog osoblja u školama. Jedan od izazova s kojim su se hrvatski nastavnici suočili je to što se često osjećaju usamljeno u svojim naporima da uvedu aktivnosti SIE u svoje škole. Posao često pada na najmotivisanije nastavnike, dok drugi ili ne žele ili nisu sigurni kako da se najbolje snađu u SIE u svojim časovima. Uspostavljanje kulture saradnje među nastavnicima može izuzetno da pomogne u ovom procesu jer mogu da dele resurse ili podržavaju jedni druge u implementaciji. Na kraju krajeva, oni su najviše upoznati sa kontekstom svojih škola i mogu prilagoditi SIE model da uklope specifične potrebe svojih učenika i zajednice mnogo bolje od spoljnih trenera. Predloženo je da se imenuje jedan od nastavnog osoblja za ambasadora SIE u njihovoj školi, koji može koordinirati druge nastavnike i pružiti podršku kada je to potrebno. Druga ideja je da se pokrene laboratorija za ko-kreaciju za nastavnike, u kojoj oni mogu zajedno da osmisle i usavrše SIE aktivnosti i strategije za svoju školu. Kako ove aktivnosti počnu da pokazuju pozitivne rezultate, one mogu postati šabloni koji se mogu replicirati za druge škole u zajednici, što na kraju pomaže da se model proširi.

Promovišite SIE kroz udruženja i mreže profesionalnih edukatora. U Hrvatskoj postoje brojna osnovana stručna vijeća učitelja, pedagoga i drugog obrazovnog osoblja koja djeluju na široj regionalnoj razini (na razini cijele županije ili u više županija). Ugrađena u nacionalni pravni okvir za CPD nastavnika, uloga ovih udruženja je da podrže nastavnike u sticanju novih znanja, veština i kompetencija, doprinoseći poboljšanju kvaliteta obrazovanja. Ovi saveti su zaduženi za praćenje savremenih trendova, inovacija u obrazovanju i predlaganje programa i aktivnosti u cilju unapređenja nastave i podizanja nivoa stručnosti nastavnika. S tim u vezi, promovisanje SIE kroz takve profesionalne zajednice može značajno proširiti njen domet. Na primer, nastavnici koji su pilotirali projekat CSS-EU u svojim školama, ili oni koji su inače bili izloženi društvenim

inovacijama kroz druge projekte i inicijative, mogu da podele svoje utiske sa svojim kolegama na sastancima, konferencijama ili putem onlajn platformi. Ovo bi moglo uključivati promovisanje priča o uspehu ili deljenje resursa i uvid u inovativne prakse. S obzirom na to da ova veća obično okupljaju nastavnike koji su stručnjaci u određenoj oblasti ili predmetu, ovo bi moglo imati značajan uticaj na skaliranje napora; razmena iskustava primene u određenim predmetima bi možda mogla da dovede do ponovljivih praksi koje bi drugi nastavnici istog predmeta mogli da pilotiraju u svojim časovima. Sve u svemu, takav pristup bi podstakao osećaj zajednice u kojoj nastavnici mogu da sarađuju, razmenjuju ideje i pružaju međusobnu podršku. Koristeći postojeće mreže, SIE može steći vidljivost i imati veće šanse da izazove interesovanje za učešće kod većeg broja nastavnika širom Hrvatske.

Kipar

Nastavnici na Kipru veruju da se integrisanje SIE u nastavni plan i program prvenstveno suočava sa preprekama zbog rigidne strukture postojećih nastavnih planova i programa i nedostatka kompetencija nastavnika u vezi sa metodologijom SIE. Imajući to na umu, oni su naveli nekoliko prioriteta za stalnu podršku koja je potrebna za dalje skaliranje. To uključuje obuku koju izvode nastavnici sa profesionalnim iskustvom, davanje više vremena za učešće u programima obuke i jasan proces implementacije. Oni takođe veruju da bi eventualne promene sistema ocenjivanja mogle da ponude potencijalni put za dalju integraciju SIE u formalno obrazovanje.

Što se tiče iskustva pilotiranja CSS-EU, jedan od glavnih izazova u srednjim školama bio je pronaći ravnotežu između rada na projektu i ispunjavanja svih obaveza u vezi sa nastavnim planom i programom i priprema za ispite. Na nivou osnovne škole, pitanje je bilo osigurati da mladi učenici ostanu otporni i da ne izgube interesovanje tokom čitavog procesa implementacije projekta. Drugi izazov je bila mobilnost obrazovnog osoblja u državnim školama, što je dovelo do toga da su određene škole ili nastavnici napustili projekat na pola puta. Pošto nastavnici svake godine menjaju škole, njihove zamene često nemaju interesa za projekat, tako da implementacija SIE nema kontinuitet na školskoj osnovi.

Konsenzus je da prevazilaženje barijera nastavnog plana i programa, obezbeđivanje praktične primene i održavanje dugoročnog uticaja aktivnosti SIE zahtevaju napore saradnje i okvire podrške koji uključuju zainteresovane strane na različitim nivoima.

Sledeće radnje su navedene kao sledeći koraci koji se mogu preduzeti da bi se SIE model proširio na Kipar.

Razviti programe obuke u SIE koje izvode pravi stručnjaci koji imaju direktno razumevanje školskih pitanja. Kiparski nastavnici su visoko naglasili potrebu za uključivanjem trenera koji imaju iskustvo u nastavi i koji su upoznati sa realnošću obrazovnog sistema, pošto razumeju svakodnevne izazove i probleme sa kojima se svi nastavnici suočavaju u učionici. Ovo praktično znanje bi im omogućilo da prilagode program obuke na način da sadržaj učine relevantnijim za određena okruženja ili potrebe nastavnika. Ovo bi takođe moglo da uključi pružanje strategija ili ideja za rešavanje tih izazova na realno primenljiv način.

Sprovesti SIE u školama na godišnjem nivou. Mobilnost nastavnika u karijeri na Kipru često dovodi do toga da se aktivnosti SIE u školama napuštaju jer postoji nedostatak osoblja zainteresovanog za održavanje projekata nakon što motivisani nastavnici odu. Potencijalno rešenje za ovo je da se obezbedi da se laboratorije za zajedničko stvaranje pokreću na početku školske godine, dajući učenicima dovoljno vremena da završe svoje projekte do kraja godine. Iako ovo ne garantuje nužno da će implementacija biti ponovljena aktivnost i postati održiva na nivou škole, barem pruža priliku učenicima da završe svoje aktivnosti, pokazujući potencijal i uticaj SIE i rezultirajući pričama o uspehu i dobrim praksama. Nastavnici veruju da bi opipljivi rezultati proizvedeni tokom vremena na ovaj način mogli na kraju da ubede obrazovne vlasti da prihvate SIE.

Promovišite SIE u rukovodstvu škole kako biste obezbedili njihovu podršku za skaliranje napora. Promovisanje potencijalnih koristi SIE za školu i zajednicu može pomoći da se obezbedi podrška direktora škola. Zauzvrat, ovo može rezultirati strateškim pristupom uključivanju SIE u nastavu. Uz podršku direktora škola, zainteresovani nastavnici su u boljoj poziciji da dobiju podršku ostatka nastavnog osoblja, stvarajući širi kolektiv koji može eksperimentisati sa inovativnim praksama učenja na nivou škole. Ovo bi takođe pomoglo da se premosti problem mobilnosti nastavnika; ako je SIE integrisan u nastavu iz više predmeta, projekti imaju veće šanse da se održe tokom vremena.

Rumunija

SIE model su uglavnom uspešno implementirali rumunski nastavnici tokom projekta. Nakon toga, oni su priznali određene prepreke za njegovo skaliranje, kao što su ograničeno vreme i nedostatak sredstava za ovu vrstu aktivnosti. Podizanje svesti o važnosti učenja zasnovanog na projektima takođe ostaje izazov, sa nekim nastavnicima koji oklevaju zbog vremenskih ograničenja i fokusa na akumulaciju znanja koja je ukorenjena u obrazovnom sistemu.

Uprkos izazovima, nastavnici veruju u potencijal za saradnju unutar škola i šire zajednice, naglašavajući ključnu ulogu motivacije nastavnika u pokretanju i održavanju takvih projekata. U smislu angažovanja većeg broja nastavnika da praktikuju SIE, napori bi trebalo da se usredsrede na poboljšanje komunikacije, podršku razvoju veština i identifikaciju onih nastavnika koji istinski imaju strast prema podučavanju jer će oni verovatno biti najbolji pokretači i promoteri.

Sledeće akcije su navedene kao naredni koraci koji se mogu preduzeti da bi se SIE model u Rumuniji proširio.

Koristite različite mogućnosti za uključivanje SIE u nastavu. Integraciji SIE u škole rumunski nastavnici pristupaju na različite načine koji predlažu više puteva za njegovo uključivanje u školske aktivnosti: kao aktivnost ličnog razvoja, kroz građansko obrazovanje, kao izborni predmet, ili u okviru postojećih predmeta kao što su istorija i društveno obrazovanje. Ovi putevi ne zahtevaju nikakve posebne promene u nastavnom planu i programu, već nude mogućnosti SIE da se prilagodi potrebama različitih grupa učenika ili konteksta. Na primer, veruje se da se učenici osnovnih škola lakše uključuju u aktivnosti SIE kroz izborne predmete, jer nemaju zahtevna opterećenja kao stariji učenici i imaju više vremena u rasporedu. S obzirom na to da srednjoškolci imaju veći broj obaveznih predmeta i ispita, mogli bi bolje da se uključe u SIO kroz učešće u klubovima koje vode studenti. Ovo je takođe istaknuto kao zgodan način da se postigne održivost i međugeneracijska saradnja, jer stariji učenici mogu da budu mentori mlađoj deci dok zajedno vode laboratorije za zajedničko stvaranje.

Vežbajte SIE kroz učenje zasnovano na projektu. Rumunski nastavnici vide PBL kao jednu od najinovativnijih metoda učenja u trenutnom obrazovnom sistemu i veruju da bi to bio odgovarajući način da se SIE uključi u nastavu. U obrazovnom sistemu koji se često fokusira na akademska postignuća, takav pristup bi mogao biti dobro prihvaćen kao dopuna nastavnom planu i programu, jer bi praktična primena znanja kroz projekte rezultirala dubljim razumevanjem predmeta koji učenici uče u bilo kom trenutku. . Pored toga, to bi omogućilo učenicima da razviju veštine iz stvarnog sveta kao što su kritičko razmišljanje, rešavanje problema i saradnja. Kao što je rečeno na završnoj konferenciji o politici, uzdizanje procesa zajedničkog stvaranja do zajedničkog odlučivanja na kraju pomaže učenicima da razviju osećaj društvene odgovornosti.

Identifikujte motivisane nastavnike i prepoznajte napore kroz sistem podsticaja. Da bi se pozabavili izazovima koji proističu iz nedostatka motivacije i interesovanja, negovanje saradnje i nuđenje podsticaja može značajno poboljšati učešće nastavnika. Pre svega, svi napori da se SIE proširi na nove škole treba da počnu otkrivanjem nastavnika sa najentuzijastikom koji su generalno otvoreni za nove prakse. Konkretno, ovo može uključivati direktno promotivno ciljanje nastavnika čija su polja stručnosti usklađena sa principima i temama SIE, npr. oni koji predaju društvene nauke, majstori su nastavnici, savetnici ili imaju neki drugi element profesionalnog interesovanja koji bi ih inherentno mogao zainteresovati za društvene inovacije. Kada se određeni nastavnici identifikuju i obuče, oni mogu biti imenovani za lidere SIE u svojoj školi, pružajući podršku kolegama i povećavajući šanse za održivost projekta tokom dužeg vremenskog perioda. Pored toga, priznanje posvećenosti i doprinosa nastavnika koji su uložili značajne napore i vreme u SIE ne samo da bi potvrdilo njihov naporan rad, već bi poslužilo i kao ohrabrenje za druge da se aktivno uključe u SIE inicijative. Podsticaji mogu uključivati javno priznanje većine inovativnih nastavnika ili čak opipljive nagrade.

Komunicirajte SIE sa zajednicom da podignete svest i obezbedite podršku. Napori za skaliranje moraju uključiti efikasnu komunikaciju na različitim nivoima: između nastavnika u jednoj školi, među više škola ili između škola i zajednice. Ovo poslednje može uključiti različite zainteresovane strane u zajednici, uključujući roditelje, lokalna preduzeća i građanske organizacije. Kroz otvoreni dijalog, prosvetni radnici mogu ne samo da informišu zajednicu o principima i prednostima SIE, već i da podstaknu aktivno učešće i saradnju u školskom životu. Rumunski nastavnici koji su učestvovali u CSS-EU posebno su istakli važnost promovisanja pozitivnih aspekata SIE roditeljima i lokalnim vlastima u svim budućim pokušajima da se model proširi na širem planu.

Zaključci

Dok smo istraživali puteve skaliranja SIE u nacionalnim kontekstima, pojavilo se nekoliko zajedničkih strategija. Prvo, postoji potreba za uspostavljanjem sveobuhvatnih programa obuke nastavnika koji bi trebalo da uključuju iskustva iz stvarnog života i da budu podvrgnuti redovnim ažuriranjima prilagođenim nacionalnim kontekstima. Ovo je usko povezano sa potrebom da se nastavnicima obezbede materijali spremni za upotrebu usklađeni sa nacionalnim nastavnim planovima i programima i obrazovnim prioritetima, pošto ovaj pristup može povećati relevantnost SIE u okviru odgovarajućih obrazovnih sistema. Seminare za obuku mogu razviti projektni partneri ili druga udruženja i institucije koje imaju iskustva u implementaciji SIE. U svim zemljama uključenim u pilot projekat, postoje vladina tela ili agencije za podršku koje sprovode akreditaciju programa obuke nastavnika; pod uslovom uspešnog ishoda ovih procesa, obuka SIE može biti integrisana u postojeće okvire CPD, ili možda u obliku izbornih kurseva ili seminara koji se nude u okviru pedagoških diploma. Uz takvu institucionalnu podršku, biće lakše promovisati

obuku na regionalnom ili nacionalnom nivou – među nastavničkim udruženjima, stručnim savetima i drugim edukativnim mrežama.

Drugo, društvena inovacija kao koncept može se neprimetno integrisati u postojeće predmete, interdisciplinarne teme, vannastavne aktivnosti i studentske klubove. Učenje zasnovano na projektima može biti još jedna strategija za olakšavanje inkorporacije SIE u različite predmete u okviru kurikuluma.

Aktivno promovisanje saradnje nastavnika unutar i među školama, zajedno sa angažovanjem direktora škola, smatra se ključnim u obezbeđivanju dugoročne održivosti SIE. Iskusni nastavnici mogu da preuzmu mentorske uloge, uspostave SIE čvorišta u svojim školama i počnu da grade sisteme podrške za nastavnike da rade zajedno, dele resurse i zajednički razvijaju aktivnosti specifične za kontekst za implementaciju.

Pristupajući ovome na širem nivou, međusektorska saradnja koja uključuje različite zainteresovane strane bi ojačala model i pomogla da se promovišu prednosti SIE u zajednici, dobijajući podršku javnosti. Saradnja sa nevladinim organizacijama može posebno unaprediti obrazovne inicijative, izlažući nastavnike i učenike inovativnim praksama. Nastavnici veoma naglašavaju uključenost roditelja; dopiranje do udruženja roditelja može pomoći u promovisanju pozitivnog uticaja SIE na decu i prikupiti podršku roditelja koji mogu da se zalažu za uključivanje društveno inovativnih aktivnosti u škole.

U zaključku, uspešno širenje SIE u više zemalja može se postići kroz obuku i osnaživanje nastavnika, otkrivanje mogućnosti za integraciju nastavnog plana i programa i stratešku saradnju na različitim nivoima. Negovanjem kulture inovacija na svim nivoima obrazovanja, usklađivanjem SIE inicijativa sa nacionalnim prioritetima i angažovanjem različitih zainteresovanih strana, možemo raditi na transformativnim promenama u obrazovnim sistemima.